

O‘ZBEKISTONDA OVQAT TURIZMI: IMKONIYATLAR VA ISTIQBOLLAR

Kimyo International University in Tashkent
TOUP 711 U: **Rahmatilloev Shaxram Shukrullo o‘g‘li**
Scientific adviser: **Yo‘ldoshev Abdumalik Ilxomovich**

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekistonda ovqat turizmining rivojlanish imkoniyatlari, zamonaviy tendensiyalari va mavjud salohiyati ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan. Muallif O‘zbekistonning boy gastronomik merosi, har bir hududga xos milliy taomlari, mehmondo‘stlik an‘analari va turizm infratuzilmasi kabi omillarni ovqat turizmini rivojlantirishda muhim asos sifatida ko‘rsatadi. Maqolada xorijiy tajribalar, xalqaro hamkorlik, marketing strategiyalari, raqamli texnologiyalar va ilmiy-tadqiqotlarning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, ovqat turizmini rivojlantirishda mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo‘yicha tavsiyalar ilgari surilgan. Mazkur maqola turizm, gastronomiya, madaniyatshunoslik va iqtisodiyot sohalarida izlanish olib borayotgan tadqiqotchilar, amaliyotchilar hamda turizmni rivojlantirish bilan shug‘ullanuvchi mutasaddilar uchun foydali manba bo‘la oladi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston, ovqat turizmi, gastronomik meros, milliy taomlar, pazandachilik, turizm infratuzilmasi, gastronomik marshrutlar, madaniy meros, raqamli marketing, xalqaro hamkorlik, servis madaniyati, gastroturizm, mehmondo‘stlik, ovqat festivallari, turizm iqtisodiyoti.

So‘nggi yillarda dunyo bo‘ylab turizm sanoatining muhim tarmoqlaridan biri sifatida ovqat turizmi (gastroturizm) jadal rivojlanmoqda. Ovqat turizmi – bu sayyohlarning yangi taomlarni tatib ko‘rish, mahalliy oshxonani o‘rganish va gastronomik madaniyat bilan tanishish maqsadida amalga oshiradigan sayohatlaridir. Bunday turizm turi nafaqat madaniy almashinuvni rag‘batlantiradi, balki hududiy iqtisodiyotga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. O‘zbekiston esa o‘zining boy tarixiy merosi, xilma-xil milliy taomlari va mehmondo‘st xalqi bilan ushbu yo‘nalishda salohiyati nihoyatda yuqori bo‘lgan mamlakatlardan biridir.

O'zbekiston oshxonasining xususiyatlari

O'zbek milliy oshxonasi Markaziy Osiyo mintaqasidagi eng boy gastronomik an'anaga ega oshxonalardan hisoblanadi. Bu yerda tayyorlanadigan taomlar turli mintaqaviy ta'sirlar – fors, turk, rus va hatto Xitoy oshxonasi elementlarini o'z ichiga olgan holda, o'ziga xoslikni saqlab qolgan. Palov, manti, lag'mon, shurva, somsa, norin, chuchvara va boshqa ko'plab milliy taomlar xorijiy sayyohlar orasida katta qiziqish uyg'otmoqda.

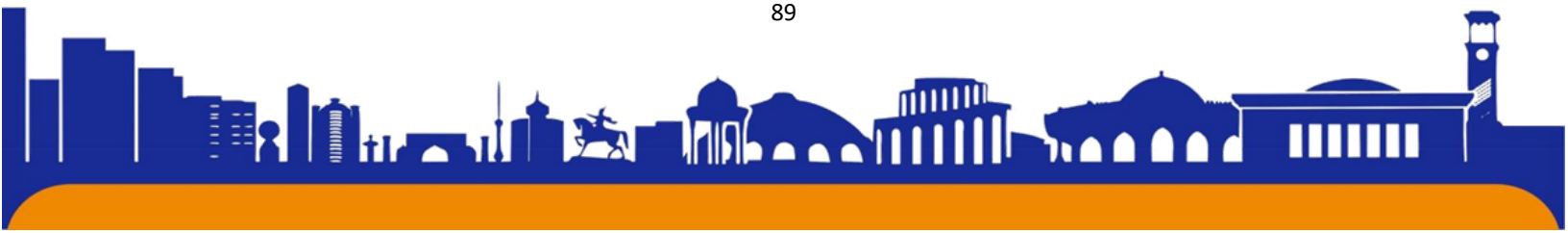
O'zbekistonning har bir hududida palov tayyorlashning o'ziga xos usuli mavjud: masalan, Buxoro palovi, Farg'ona palovi, Toshkent palovi kabi. Shuningdek, Andijonning norini, Xorazmning tuxum barakasi, Samarqandning tandir go'shti kabi taomlari gastroturistlar uchun alohida qiziqish uyg'otadi.

Ovqat turizmining rivojlanish omillari

O'zbekistonda ovqat turizmini rivojlantirish uchun bir qator omillar mavjud:

1. **Boy gastronomik meros** – mamlakatning har bir viloyatida o'ziga xos milliy taomlar mavjud bo'lib, bu xorijiy sayyohlarni jalb qilish uchun katta imkoniyat yaratadi.
2. **Mehmondo'stlik madaniyati** – o'zbek xalqi mehmondo'stligi bilan mashhur bo'lib, bu sayyohlar uchun qulay va yoqimli muhit yaratadi.
3. **Bozor va dehqon mahsulotlarining xilma-xilligi** – tabiiy, ekologik toza mahsulotlar ovqat turizmi uchun muhim poydevor hisoblanadi.
4. **Turizm infratuzilmasining rivojlanishi** – so'nggi yillarda O'zbekistonda mehmonxonalar, restoranlar, yo'lovchi transporti va gidlik xizmatlari sezilarli darajada yaxshilangan.
5. **Davlat siyosati va tashabbuslari** – O'zbekiston hukumati tomonidan turizm sohasini, xususan, gastronomik turizmni rivojlantirishga qaratilgan strategik dasturlar amalga oshirilmoqda. 2019 yilda Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi tomonidan ovqat turizmi targ'ibotiga qaratilgan bir necha tadbirlar tashkil etilgan.

Amaliy tashabbuslar va loyihalar

O'zbekistonning ko'plab shaharlarida oziq-ovqat festivallari, "palov sayli", "milliy taomlar haftaligi", "Navro'z dasturxon" kabi tadbirlar muntazam o'tkazilib kelinmoqda. Bu kabi tashabbuslar nafaqat mahalliy aholining, balki xorijiy mehmonlarning ham e'tiborini tortmoqda.

Shuningdek, Samarqand, Buxoro va Xiva kabi tarixiy shaharlarda milliy oshxona an'analarini targ'ib qiluvchi gastronomik sayohat marshrutlari ishlab chiqilgan. Mahalliy oshpazlar tomonidan master-klasslar, pazandalik darslari va ko'rgazmalar ham tashkil etilib, sayyohlar amaliy ishtirok etish orqali o'zbek oshxonasini chuqurroq o'rganish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Muammolar va hal etilishi lozim bo'lgan masalalar

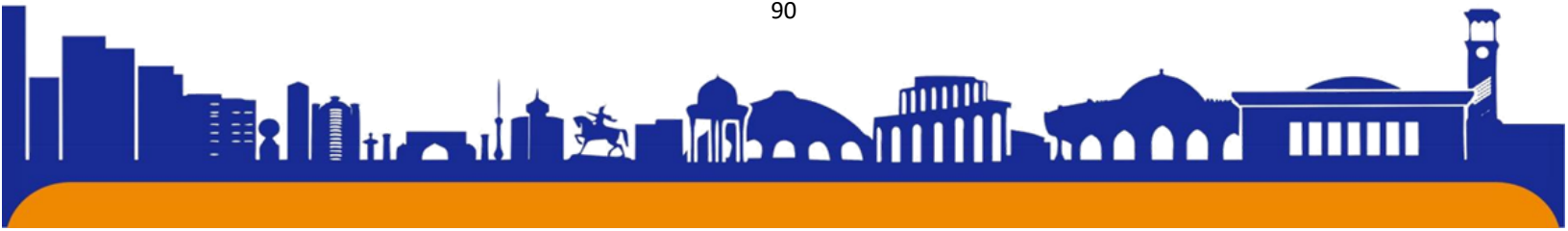
Biroq, mavjud salohiyatga qaramay, ovqat turizmining rivojlanishida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan:

- Mahalliy restoranlar va kafelarda xizmat ko'rsatish sifati va gigiyena talablariga rioya qilish darajasi hali ham bir xil emas.
- Gastronomik turizm bo'yicha malakali gid va tarjimonlarning yetishmasligi.
- Milliy taomlar haqida xorijiy tillarda sifatli axborot materiallarining (broshyura, video, veb-saytlar) kamligi.
- Marketing va targ'ibot ishlarining yetarlicha yo'lga qo'yilmaganligi.

Ushbu muammolarni hal etish uchun xalqaro tajribalarni o'rganish, soha mutaxassislarini tayyorlash, gastronomik turizm brendini shakllantirish va axborot texnologiyalaridan keng foydalanish muhimdir.

Xulosa va tavsiyalar

O'zbekistonda ovqat turizmi salohiyati nihoyatda katta. Ushbu yo'nalish nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki madaniy merosni asrash va targ'ib qilishga ham xizmat qiladi. Mamlakatdagi milliy oshxona an'analarining boyligi, tarixiy shaharlarning jozibasi va xalq mehmondo'stligi ovqat turizmi uchun mukammal muhit yaratadi.

Kelgusida quyidagi yoʻnalishlarda ish olib borish tavsiya etiladi:

- Ovqat turizmi boʻyicha maxsus yoʻnalishlar va marshrutlarni ishlab chiqish;
- Xorijiy tillarda gastronomik sayohatlar uchun mobil ilovalar va veb-resurslar yaratish;
- Oʻzbek milliy oshxonasini xalqaro darajada targʻib qilish uchun oshpazlar ishtirokida chet eldagi koʻrgazma va tanlovlarda qatnashish;
- Mahalliy restoran va kafe egalarini servis madaniyatini oshirish borasida oʻqitish va ragʻbatlantirish;
- Har yili “Oʻzbekiston gastronomik haftaligi” kabi ommaviy tadbirlarni tashkil etish.

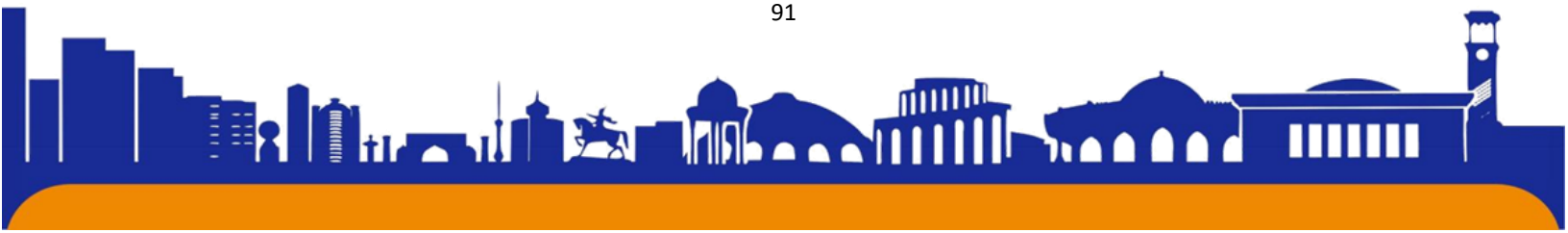
Shunday qilib, ovqat turizmini Oʻzbekiston turizm sohasining muhim tarmoqlaridan biriga aylantirish orqali mamlakatning xalqaro imijini yanada mustahkamlash va barqaror iqtisodiy oʻsishga erishish mumkin boʻladi.

Albatta, maqolani davom ettiraman. Quyida “Oʻzbekistonda ovqat turizmi” mavzusidagi maqolaning mantiqiy davomini oʻqiysiz — unda sohaning istiqbollari, xalqaro hamkorlik va ilmiy-tadqiqot yoʻnalishlari yoritiladi:

Xalqaro hamkorlik va tajriba almashinuvi

Ovqat turizmini rivojlantirishda xalqaro hamkorlik muhim oʻrin tutadi. Bugungi kunda koʻplab davlatlar — Italiya, Turkiya, Yaponiya, Tailand va Fransiya kabi mamlakatlar oʻz oshxonalarini global darajada tanitgan. Ularning tajribasi shuni koʻrsatadiki, ovqat turizmini muvaffaqiyatli yoʻlga qoʻyish uchun turli darajadagi tashkilotlar – hukumat, xususiy sektor va nodavlat tashkilotlari oʻrtasida faol hamkorlik zarur.

Oʻzbekiston ham xorijiy davlatlar bilan gastronomik almashinuv dasturlarini tashkil qilish, xalqaro pazandachilik festivallarida ishtirok etish va tajriba almashish orqali oʻz milliy oshxonasini tanitishi mumkin. Masalan, UNESCO tomonidan “Oshxona merosi” sifatida eʼtirof etilgan taomlar roʻyxatiga Oʻzbekiston milliy taomlarini kiritish boʻyicha tashabbuslar bu boradagi harakatlarni kuchaytiradi.

Shuningdek, “Gastronomik shahobchalar” yoki “milliy taomlar muzeylari”ni tashkil qilish orqali xorijlik turistlar uchun ovqatga oid bilimlar, tarix va madaniyatni bir joyda jamlab berish mumkin. Bunday tajribalar Gruziya, Koreya va Meksika kabi mamlakatlarda muvaffaqiyatli amalga oshirilgan.

Ilmiy-tadqiqotlar va ta’lim tizimidagi islohotlar

Ovqat turizmini rivojlantirishda ilmiy yondashuv va kadrlar tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi. Mahalliy universitetlar va kasb-hunar maktablarida gastronomiya, ovqat turizmi, servis madaniyati va marketing bo’yicha alohida yo’nalishlar ochilishi kerak. Shu orqali milliy oshxonaning tarixiy, madaniy, ijtimoiy va iqtisodiy ahamiyati chuqur o’rganilib, ilmiy asosda rivojlantiriladi.

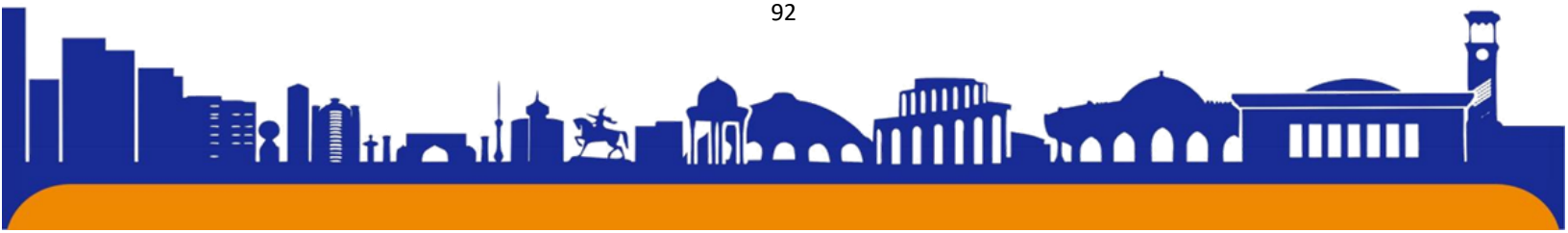
Ilmiy tadqiqotlar orqali har bir hududning o’ziga xos taomlari, ularning kelib chiqishi, pishirish usullari, foydali jihatlari va estetik talqini haqida ma’lumotlar yig’ilib, bular asosida gastroturizm gidlari va ensiklopediyalar yaratiladi.

Shuningdek, ovqat turizmi bilan bog’liq startap loyihalar va innovatsion platformalarni yaratish orqali yosh tadbirkorlar va talabalarning ushbu sohada faol ishtirok etishi rag’batlantiriladi.

Axborot texnologiyalari va raqamli marketing

Zamonaviy turizmning ajralmas qismi – bu raqamli marketing va internet texnologiyalaridir. O’zbekiston gastronomik salohiyatini dunyoga tanitishda internet resurslari, ijtimoiy tarmoqlar, sayyohlik platformalari (TripAdvisor, Google Maps, Airbnb Experiences) va video-kontent (YouTube, Instagram Reels) hal qiluvchi rol o’ynaydi.

O’zbek taomlarini tanituvchi ingliz, rus, xitoy, koreys va arab tillaridagi video-bloglar, “virtual pazandalik sayohatlari”, milliy oshpazlar bilan intervyular va “behind the scenes” videolar orqali xorijliklar O’zbekiston oshxonasiga qiziqishini kuchaytirish mumkin. Bu jarayonda zamonaviy “food influencer”lar bilan hamkorlik qilish juda foydali bo’ladi.

Shuningdek, onlayn bron qilish, ovqat buyurtma berish, restoran reytinglari, pazandachilik darslarini taklif qiluvchi mobil ilovalarni ishlab chiqish orqali gastroturistlar uchun qulayliklar yaratiladi.

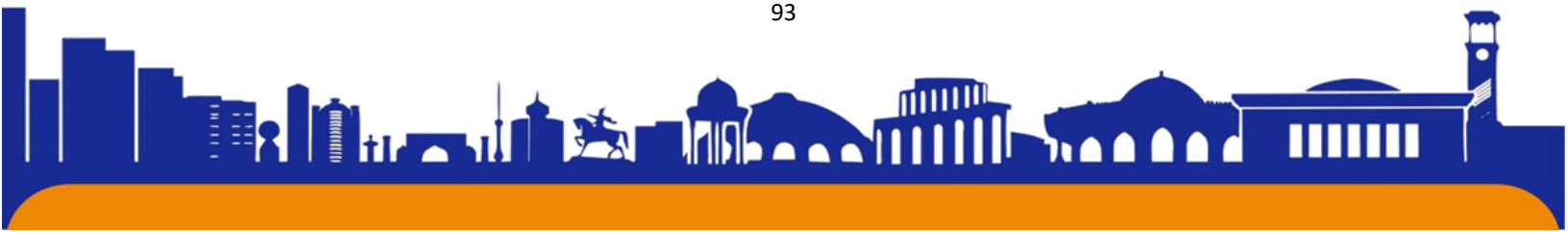
Yakuniy xulosa

O‘zbekiston – o‘zining qadimiy tarixi, boy madaniyati va o‘ziga xos milliy oshxonasi bilan ovqat turizmini rivojlantirish uchun noyob imkoniyatlarga ega mamlakatdir. Bu yo‘nalishda an‘analarni saqlab qolish bilan birga, zamonaviy yondashuv, innovatsiya, xalqaro hamkorlik va marketing strategiyalari muhim rol o‘ynaydi.

Ovqat turizmini yanada rivojlantirish O‘zbekistonni nafaqat Markaziy Osiyo, balki butun dunyoda gastronomik turizm bo‘yicha yetakchi mamlakatlardan biriga aylantirishi mumkin. Bu esa, o‘z navbatida, madaniy merosni keng miqyosda targ‘ib qilish, yangi ish o‘rinlari yaratish va barqaror turizm iqtisodiyotiga erishishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduazizov, A. (2020). *Turizm iqtisodiyoti va menejmenti*. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
2. Abdullayeva, D. (2021). “O‘zbek milliy oshxonasi va uning turizm rivojida o‘rni.” *Ilmiy axborotlar*, №2, 45–49.
3. Gulyamov, R. (2019). *Madaniy meros va turizm*. Toshkent: Fan.
4. Karimov, H. (2022). “Gastronomik turizm: yangi istiqbollar va raqamli yondashuvlar.” *Turizm va tadqiqotlar jurnali*, №4, 28–33.
5. Komilova, N. (2021). “O‘zbekistonda ovqat turizmi va uning rivojlanish istiqbollari.” *Ijtimoiy fanlar*, №3, 112–116.
6. Rustamova, M. (2020). *O‘zbekiston oshxonasi: tarix va zamonaviylik*. Toshkent: Sharq.
7. Sharipova, Z. (2018). “Gastronomik turizmning madaniy diplomatiyadagi o‘rni.” *Xalqaro aloqalar*, №1, 76–80.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-4

8. The World Tourism Organization (UNWTO). (2021). *Gastronomy Tourism – The Future of Regional Development*. Madrid: UNWTO Publications.
9. Turizmni rivojlantirish davlat qo‘mitasi. (2023). *O‘zbekistonda gastronomik turizm bo‘yicha strategik yo‘l xaritasi*. Toshkent.
10. Yuldashev, Q. (2019). *Xalqaro turizm va ovqat madaniyati*. Toshkent: “Universitet” nashriyoti.

